

คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ของชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ภาภิรมย์ ศรีโสภา*
บุรณี กาญจนฉวีลย์**

Srisopa P, Kanchanatawan B. Quality of life of single parents in Bangkok: A case study of Thai single parent, Family Network Foundation. Chula Med J 2015 Mar – Apr;59(2): 181 - 93

- Background** : *Single parenthood has been increasing in Thai society. However, there is scarce evidence of studies in single parenthood and their quality of life.*
- Objective** : *To study quality of life and its related factors of single parenthood in Bangkok*
- Design** : *A cross – sectional descriptive study.*
- Setting** : *Thai Single Parent, Family Network Foundation.*
- Materials and Methods** : *Data were collected from 665 single parents registered with the Thai Single Parent, Family Network Foundation by mailed questionnaires from which 106 were returned. The questionnaires included: 1) General background; 2) WHOQOL-BREF-THAI; 3) Stressful Life Event; 4) PHQ-9; 5) Quality of Life in Family. Descriptive statistics were used to analyze demographic data and the levels of the quality of life. Independent t-test, One Way ANOVA and Pearson correlation were applied to define the associated factors and multiple linear regression were used to assess predictive factors of the quality of life of single parents.*

* นิสิตปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Result : *The quality of life including the overall domain, physical domain, psychological domain, social relationships domain and environment domain of a single parent are of moderate level (61.3, 83.0, 37.7, 55.7 and 54.7 respectively). The Independent – Samplet - test, One - Way ANOVA test and Pearson’s Product Correlation Coefficiency test revealed the statistically significant related factors of quality of life consisted of child behavioral problem, stressful life event, quality of life of new partner and depression ($p < 0.05$). The predictive factor of overall quality of life was stressful life event was able to predict overall quality of life of 21.7%*

Conclusion : *Most of single parents have moderate level of quality of life which are associated with child behavioral problem, life stress event, quality of life of new partner and depression, whereas the quality of marital life with their new partners is the predictive factor.*

Keywords : *Quality of life, single parent, Bangkok.*

Reprint request: Kanchanatawan B. Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

Received for publication. April 4, 2014.

ภาภิรมย์ ศรีโสภา, บุรณี กาญจนถวัลย์. คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัด
กรุงเทพมหานครของชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว.
จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2558 มี.ค - เม.ย; 59(2): 181 - 93

- เหตุผลของการทำวิจัย** : ในปัจจุบันจำนวนพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเกี่ยวกับพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวยังมีน้อย และยังไม่
พบการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว
- วัตถุประสงค์** : เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต และทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต
ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นสมาชิกชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
ในกรุงเทพมหานคร
- รูปแบบการวิจัย** : การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง
- สถานที่ทำการศึกษา** : ชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
- ตัวอย่างและวิธีการศึกษา** : รวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในกรุงเทพมหานคร 106 คน
โดยใช้ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามคุณภาพ
ชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย 3) แบบวัด
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต 4) แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า
5) แบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวสถิติที่ใช้วิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ Descriptive Statistics, Independent t-test, One Way
ANOVA, Pearson correlation และ Stepwise Multivariate Linear
Regression
- ผลการศึกษา** : พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย
คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม
และคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าร้อยละ
อยู่ที่ 61.3, 83.0, 37.7, 55.7 และ 54.7 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีผล
ต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมบุตร ($p < 0.05$)
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต ($p < 0.001$) คุณภาพชีวิตสมรสกับ
คู่สมรสปัจจุบัน ($p < 0.01$) และภาวะซึมเศร้า ($p < 0.001$) โดยมี
ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวใน
จังหวัดกรุงเทพมหานครคือ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต ($R^2 = 217$)
- สรุป** : พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
ซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรมบุตรเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต
คุณภาพชีวิตสมรสกับคู่สมรสปัจจุบันและภาวะซึมเศร้าโดยมีปัจจัยที่
สามารถทำนาย คือ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต
- คำสำคัญ** : คุณภาพชีวิต, พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว, กรุงเทพมหานคร

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (single parent family) เป็นครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกหลักเพียงแค่มารดาหรือบิดากับบุตร เนื่องจากคู่สมรสหย่าร้าง เสียชีวิต ละทิ้ง แยกทาง การเป็นบิดา หรือ มารดานอกสมรส โดยครอบครัวที่มีมารดาหรือบิดาคนเดียว อาจอาศัยอยู่แยกต่างหากหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นลักษณะครัวเรือนขยายได้ แต่ไม่มีการอยู่กินฉันสามีภรรยา หรือฐานะคู่รักของหญิงหรือชายระหว่างผู้เป็นมารดาหรือบิดา⁽¹⁾ ประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้รับภาระหนักจากการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง ทั้งทางด้านจิตใจและสิ่งแวดล้อม เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะครอบครัว จากครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย เป็นการใช้ชีวิตเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ส่งผลให้รายจ่ายของครอบครัวเพิ่มขึ้น รายรับน้อยลง ต้องทำหน้าที่เป็นผู้หารายรับหลักเพื่อเลี้ยงชีพตนเองและสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องรับหน้าที่ในการดูแลบุตรเพียงลำพัง ทั้งด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าใช้จ่ายทั่วไป และการใช้เวลาในการอบรมสั่งสอน จากการสำรวจความคิดเห็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ในปี พ.ศ. 2552 พบปัญหาที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุตร 43.5% ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเงินและรายได้ 36.1% และปัญหาด้านการเลี้ยงดูบุตร 12.3%⁽²⁾

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว⁽³⁾ เป็นองค์กรเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2542 มีบทบาทในการประสานและสร้างความตระหนักในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เกิดขึ้นทั้งในบุคคล ชุมชน และสังคม ด้วยการนำเสนอกระบวนการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและเรียกร้องสิทธิอันพึงมีของครอบครัว นอกจากนี้มูลนิธิเครือข่ายครอบครัวมีการรวมกลุ่มของเครือข่ายครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (Single parent) เป็นการรวมกลุ่มครอบครัวที่พ่อแม่เลี้ยงลูกโดยลำพัง เพื่อให้ความรู้และเสริมทักษะการจัดการปัญหาพร้อมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองหลังการหย่าร้าง ในการ

ดูแลบุตร ให้ความช่วยเหลือในช่วงภาวะวิกฤติให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุขและสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มครอบครัวช่วยเหลือกันและกัน (self help group)

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในประสบการณ์ด้านจิตใจ และการสร้างความเข้มแข็งและการปรับตัวต่อวิกฤติ แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจต่อการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยเฉพาะพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เป็นสมาคมที่รวบรวมจำนวนกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในประเทศไทยไว้ ซึ่งจะนำไปสู่ผลที่แสดงออกมาว่าคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้เป็นอย่างไร และมีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ ช่วงเวลาใดเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ที่มีจำนวน 106 คน คำนวณประชากรด้วยสูตร Taro Yamane [$n=N/1+N(e)^2$] ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 10\%$ คาดว่าจะได้ประชากรตัวอย่างจำนวน 87 คน และเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร จึงเพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 20 รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 104 คน

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์แก่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 665 ชุด และมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวตอบกลับแบบสอบถามเพื่อเข้าร่วมวิจัย จำนวน 106 คน การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลและ ข้อมูลบุตร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตขององค์กร

อนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) จำนวน 26 ข้อ พัฒนาโดยสุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล⁽⁴⁾ พัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทยได้ทบทวนและปรับปรุงภาษาในเครื่องมือ WHOQOL-BREF โดยผู้เชี่ยวชาญทางภาษาแล้วนำไปทดสอบความเข้าใจภาษากับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน นำมาปรับปรุงข้อที่เป็นปัญหาแล้วทดสอบซ้ำทำเช่นนี้อยู่ 3 รอบ มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.8406 ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.6515

ส่วนที่ 3 แบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Life Stress Event) เป็นแบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Life stress event) วัดเหตุการณ์ในชีวิตภายใน 1 ปีที่ผ่านมาสร้างโดยอาศัยแนวทางของ Holmes and Rahe แปลโดย สมจิตร์ นครพานิช⁽⁵⁾ จำนวน 43 ข้อ แปลผลโดยการนำค่าคะแนนมาจัดกลุ่มเป็น สูง ปานกลาง ต่ำโดยใช้สูตรภาคพื้นใช้คะแนนเฉลี่ย (mean \pm S.D.) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม

ส่วนที่ 4 แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า PHQ-9 ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ พัฒนาโดย ศ.นพ. มาโนช หล่อตระกูล⁽⁶⁾ แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าได้ศึกษาในผู้ป่วยไทยคะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อมี 4 ระดับตั้งแต่ไม่มีเลย = 0 มีบางวันไม่บ่อย = 1 มีค่อนข้างบ่อย = 2 และมีเกือบทุกวัน = 3 คะแนนรวมตั้งแต่ 9 ขึ้นไปถือว่าเป็นโรคซึมเศร้าพบว่าผู้ที่มีคะแนนรวมตั้งแต่ 9 ขึ้นไปถือว่าเป็นโรคซึมเศร้า (sensitivity = 0.84, specificity = 0.77)

ส่วนที่ 5 แบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรรถนะในครอบครัวของกรมสุขภาพจิต⁽⁷⁾ จำนวน 30 ข้อใช้ประเมินคุณภาพชีวิตสมรรถนะในปัจจุบันประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในครอบครัวด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ การชื่นชมคุณค่าของชีวิตคู่สมรสการมีเวลาอยู่ร่วมกัน การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัวการติดต่อสื่อสารระหว่างกันการมีศรัทธาต่อศาสนา และการมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤติในครอบครัวแต่ละข้อมีคำตอบ 5 ข้อ คือ ไม่เคย น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด และมีเกณฑ์การให้คะแนน 1 - 5 จากน้อยไปหามากตามลำดับ

การรวมคะแนน ของแต่ละด้านแล้วหารด้วย 5 ผลลัพธ์ที่ได้แปรผลได้ ระดับน้อย (1.00 - 2.33) ระดับปานกลาง (2.34 - 3.66) และระดับสูง (3.67 - 5.00)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละความถี่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคุณภาพชีวิตใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้แก่ t - test One - Way ANOVA Pearson's Product Correlation Coefficiency test และ Multiple Linear Regression เพื่อหาปัจจัยทำนายของคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ผลการศึกษา

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวชมรมเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 106 คน เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.4 และเพศหญิงร้อยละ 89.6 มีอายุเฉลี่ย 46.23 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท สาเหตุของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เกิดจากการแยกทาง ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนมากพบว่าอยู่ที่ 6 - 10 ปี พบพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 18.9

ปัจจัยด้านบุตรพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีบุตรมากกว่า 1 คน ร้อยละ 50 โดยมากมีเวลาให้บุตรมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีบุตรชายอย่างน้อย 1 คน ร้อยละ 63.2 มีบุตรหญิงอย่างเดียว ร้อยละ 56.6 มีบุตรชายทั้งหมด 43.4 มีบุตรหญิงทั้งหมด 37.7 และมีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง ร้อยละ 18.9 บุตรคนที่ 1 อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 16.373 ปี บุตรคนที่ 2 มีอายุเฉลี่ย 14.360 ปี บุตรคนที่ 3 มีอายุเฉลี่ย 15.073 ปี และบุตรคนที่ 4 อายุเฉลี่ย 13.00 ปี พบบุตรที่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 27.4 มีปัญหาพฤติกรรม ร้อยละ 40.6

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคมพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้รับความช่วยเหลือด้านการเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 49.0 ส่วนมากมีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาเกี่ยวกับคู่สมรสเดิม ร้อยละ 37 และมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวน 10 คน อยู่กับคู่สมรส

ปัจจุบัน พบว่ามีคุณภาพชีวิตสมรสกับคู่สมรสปัจจุบันอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 80 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.7733

ปัจจัยด้านซึมเศร้า พบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีอาการซึมเศรารวม (= 32.1 + 6.6 + 0.9) 39.6% และไม่พบ severe MDD (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1. การวิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (n = 106)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยส่วนบุคคล		
เพศ		
ชาย	11	10.4
หญิง	95	89.6
อายุ		
21 - 30 ปี	2	1.9
31 - 40 ปี	25	23.6
41 - 50 ปี	51	48.1
51 - 60 ปี	24	22.6
>60 ปี	4	3.8
Mean \pm SD = 46.23 \pm .8.15, Min = 27, Max = 74		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	4	3.7
มัธยมศึกษา/ปวช.	15	14.2
อนุปริญญา/ปวส.	8	7.5
ปริญญาตรี	64	60.4
สูงกว่าปริญญาตรี	15	14.2
อาชีพ (n = 105)		
ข้าราชการ	20	19.0
บริษัทเอกชน/โรงงาน	39	37.1
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	23	21.9
ข้าราชการบำนาญ	6	5.7
ว่างงาน	4	3.8
อื่น ๆ	13	12.4
รายได้ (N = 99)		
<5,000 บาท	2	2.0
5,001-10,000 บาท	15	15.2
10,001- 20,000 บาท	32	32.3
20,001- 30,001 บาท	23	23.2
30,001- 40,000 บาท	12	12.1
40,001- 50,000 บาท	6	6.1
50,001- 60,000 บาท	3	3.0
>60,000 บาท	6	6.1

Mean \pm SD = 29188.19 \pm 24353.08, Min = 1,000 , Max = 150,000

ตารางที่ 1. การวิเคราะห์หัวข้อแปรต่าง ๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (n = 106) (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
สาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (N = 103)		
หย่าร้าง	32	31.1
แยกทาง	47	45.6
คู่สมรสเสียชีวิต	21	20.4
อื่น ๆ	3	2.9
ระยะเวลาในการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (N = 98)		
<6 ปี	24	24.5
6-10 ปี	39	45.6
11-15 ปี	19	20.4
>15 ปี	16	2.9
Mean \pm SD = 10.43 \pm 6.39, Min = 1, Max = 38		
โรคทางกาย		
มี	20	18.9
ไม่มี	86	81.1
ปัจจัยด้านบุตร		
จำนวนบุตร		
1 คน	53	50
2 คนขึ้นไป	53	50
Mean \pm SD = 1.62 \pm 0.73, Min = 1, Max = 4		
เวลาในการเลี้ยงดูบุตร (วัน : สัปดาห์) n = 97		
1 - 4 วัน	13	13.4
> 4 วัน	84	86.6
เพศของบุตร		
มีบุตรชายทั้งหมด	46	43.4
มีบุตรหญิงทั้งหมด	40	37.7
มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	20	18.9
อายุบุตร		
บุตรคนที่ 1 (n = 105) Mean \pm SD = 16.37 \pm 7.17, Min = 3.6, Max = 42		
บุตรคนที่ 2 (n = 52) Mean \pm SD = 14.36 \pm 6.56, Min = 3.0, Max = 40.0		
บุตรคนที่ 3 (n = 11) Mean \pm SD = 15.07 \pm 10.55, Min = 1.8, Max = 38.0		
บุตรคนที่ 4 (n = 3) Mean \pm SD = 13.00 \pm 7.81, Min = 4.0, Max = 18.0		
โรคประจำตัวบุตร		
มี	29	27.4
ไม่มี	77	72.6
ปัญหาพฤติกรรม		
มี	43	40.6
ไม่มี	63	59.4

ตารางที่ 1. การวิเคราะห์หัวแปรต่าง ๆ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (n = 106) (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม		
การได้รับความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร (n = 104)		
มี	51	49.0
ไม่มี	53	51.0
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิตวัดโดยแบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Life Stress Event)		
ระดับต่ำ	14	13.2
ระดับปานกลาง	76	71.7
ระดับสูง	16	15.1
Mean \pm SD = 51.4776 \pm 26.09544, Min = 7.63, Max = 127.43		
ปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสเดิมในช่วงเวลาที่อยู่ร่วมกัน (N = 105)		
มี	37	35.2
ไม่มี	68	64.8
คุณภาพชีวิตสมรสกับคู่สมรสปัจจุบัน วัดโดยแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวของกรมสุขภาพจิต (N = 10)		
ระดับน้อย	1	10.0
ระดับปานกลาง	1	10.0
ระดับสูง	8	80.0
Mean \pm SD = 3.7733 \pm 1.15543, Min=1.47, Max = 4,97		
ปัจจัยด้านซึมเศร้า		
ความซึมเศร้า		
ไม่มีอาการ	64	60.4
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression หรือ dysthymia	34	32.1
Major depression, mild	7	6.6
Major depression, moderate	1	0.9
Major depression, severe	0	0.0
Mean \pm SD = 3.81 \pm 3.39, Min=0, Max=18		

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง 61.3, 83.0, 37.7, 55.7 และ 54.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านบุตร ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางจิตสังคม และปัจจัยด้านซึมเศร้า กับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยง

เดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าเมื่อวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมบุตรของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวด้วยวิธี Independent-Sample t-test พบว่าพฤติกรรมของบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมที่ระดับ $p < 0.05$ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิตเมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธี One - Way ANOVA พบว่าพฤติกรรมของบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมที่ระดับ $p < 0.01$ และภาวะซึมเศร้าเมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธี One - Way ANOVA พบว่าพฤติกรรม

ของบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมที่ระดับ $p < 0.01$ (ตารางที่ 3) และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตโดยรวมคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบัน โดยใช้สถิติ Pearson's Product

Correlation Coefficiency พบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมกับคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันในทุก โดยคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางนัยสถิติที่ 0.01(ตารางที่ 4)

ตารางที่ 2. คุณภาพชีวิตรายด้านของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร แสดงเป็นจำนวนร้อยละ

คุณภาพชีวิตจำแนกรายด้าน	จำนวน (ร้อยละ)		
	คุณภาพชีวิตไม่ดี	คุณภาพชีวิตปานกลาง	คุณภาพชีวิตดี
คุณภาพชีวิตโดยรวม	0 (0)	65 (61.3)	41 (38.7)
คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	1 (0.9)	88 (83.0)	17 (16.0)
คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	0 (0)	40 (37.7)	66 (62.3)
คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	8 (7.5)	59 (55.7)	39 (36.8)
คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	13 (12.3)	58 (54.7)	35 (33.0)

ตารางที่ 3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยใช้สถิติ Independent - Samplet - test, One-Way ANOVA (N = 106)

ปัจจัยต่างๆ	คุณภาพชีวิตโดยรวม				
	n	mean	SD	t/F	p-value
ปัญหาพฤติกรรม					
มี	43	88.26	12.595	t = 2.388	0.019*
ไม่มี	62	94.35	13.051		
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต					
ระดับต่ำ	14	91.50	12.593	F = 11.120	<0.001**
ระดับกลาง	76	94.68	11.174		
ระดับสูง	16	79.13	15.068		
ภาวะซึมเศร้า					
ไม่มีอาการ	64	96.13	10.483	F=17.290	<0.001**
อาการเล็กน้อย ไม่ถึงขั้น major depression หรือ dysthymia	34	88.56	12.842		
Major depression, mild/moderate	8	72.50	12.739		

*p < 0.05 **p < 0.01

ตารางที่ 4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคูชีวิตปัจจุบันกับคุณภาพชีวิตโดยรวมโดยใช้สถิติ Pearson's Product Correlation Coefficiency (n = 10)

ปัจจัยด้านจิตสังคม	คุณภาพชีวิตโดยรวม	
	r	p-value
คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคูชีวิตปัจจุบัน	0.804	0.005**

** Correlation is significant at the .01 (2 - tailed)

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครพบว่าจากตัวแปรปัญหาพฤติกรรมบุตร เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และภาวะซึมเศร้า มีตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.01$ คือ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต ซึ่งสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละ 21.7 ($R^2 = 0.217$) โดยค่าเหตุการณ์เครียดในชีวิตเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้คะแนนคุณภาพชีวิตลดลง 0.236 สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยพยากรณ์มาสร้างสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในรูปคะแนนดิบ (b)

$$QOL = 104.082 - 0.236 (x_1)$$

สมการพยากรณ์พลังสุขภาพจิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)

$$QOL = -0.466 (x_1)$$

วิจารณ์

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการประกอบอาชีพมั่นคงและมีรายรายได้เฉลี่ย 29,188 บาท มีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ทำให้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งสาเหตุการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวคือการแยกทางและหย่าร้างถึง ร้อยละ 76.7 ส่วนใหญ่มีเหตุการณ์ความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ไม่พบอาการซึมเศร้า พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่สมรสใหม่จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจคุณภาพชีวิตสมรสกับคูชีวิตปัจจุบันอยู่ในระดับสูง

โดยคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี และคุณภาพชีวิตไม่ดีตามลำดับ ทั้งในคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ภาพ

ตารางที่ 5. ตัวแปรทำนายคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ลำดับตัวแปร	R ²	B	S.E	β	T	p-value
เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต	0.217	-0.236	0.044	-0.466	40.676	0.000**
Constant		104.082	2.559		40.676	0.000**

R = 0.466 , R² = 0.217, SE_{est} = 11.699, F = 28.497, Sig of F = p<0.001

*p < 0.05 **p < 0.01

ทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยไม่พบคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดีในคุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองไม่ต่างจากกลุ่มประชากรอื่น ถึงแม้กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง แต่ก็ไม่มีผลต่อความสามารถในการศึกษา การประกอบอาชีพ และการหารายได้ใน การดูแลตนเองและบุตร อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมาก่อน จึงนำมาเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอื่นเพื่อทราบถึงมาตรฐานคุณภาพชีวิต จากการศึกษาของ นพ. ธีระพร วุฒิยานิช⁽⁶⁾ เกี่ยวกับ "ปัจจัยเสี่ยงของคุณภาพชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแพทย์หญิงในประเทศไทย" พบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมของแพทย์หญิง ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรไทยโดยใช้เครื่องมือ WHOQOL-BREF_THAI พบค่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ที่ 95.5 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีค่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ที่ 91.92 หรือคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง (61 คะแนน - 95 คะแนน) ซึ่งถือเป็นค่าคะแนนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสถานะหรือบทบาทเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับไม่ดี ในทางตรงกันข้าม พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่แตกต่างกับกลุ่มประชากรที่เป็นตัวแทนที่ดีของประเทศไทยและมีความสอดคล้องเมื่อนำคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเปรียบเทียบกับคุณภาพชีวิตประชากรทั่วไปในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาของเสาวนีย์ ตนะคุลย์⁽⁹⁾ ซึ่งพบว่าประชากรส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตดี มีความพึงพอใจในชีวิต ความพึงพอใจในอาชีพและสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

ปัญหาพฤติกรรมบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งอายุเฉลี่ยบุตรส่วนใหญ่

ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีอายุเฉลี่ย 16 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ นพ. พนม เกตุมาน⁽¹⁰⁾ ปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อย ได้แก่ ดิดเกมส์ ดิดการพนัน ไม่เรียนหนังสือ การใช้ยาเสพติด บุคลิกภาพผิดปกติ เป็นต้น ซึ่งหนึ่งในสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมมาจากการเลี้ยงดู ในการส่งเสริมสุขภาพจิตวัยรุ่น พ่อแม่ต้องรับบทหนักในการสร้างสัมพันธภาพอันดี ชี้แนะ และตักเตือน ซึ่งทำให้ภาระของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิตทำให้บุคคลรู้สึกถูกกดดัน ไม่สบายใจ วุ่นวายใจ กลัว วิตกกังวล เป็นผลให้สภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจเสียไป ซึ่งมีปฏิกิริยาตอบสนองออกมาทางกาย จิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรม โดยผลจากความเครียดนำไปสู่ปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่แย่ลง จรุง สุข จิตราทร⁽¹¹⁾ เหตุการณ์ความเครียดส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพจิต เกิดอาการไม่สบายทางกายต่าง ๆ เช่น ปวดหัว ปวดเมื่อย ความผิดปกติของหัวใจ ความดันโลหิตสูง ความวิตกกังวล ซึมเศร้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการทำงาน สัมพันธภาพต่อครอบครัวและบุคคลแวดล้อม และเมื่อประสิทธิภาพในงานตกต่ำ สัมพันธภาพเสื่อมทรามลง จิตใจย่อมได้รับผลตึงเครียดมากขึ้นซ้ำซ้อน นับว่าความเครียดเป็นภัยต่อชีวิตอย่างยิ่ง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม

ภาวะซึมเศร้าส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม เนื่องจากโรคซึมเศร้าเป็นความเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความคิด และทุกส่วนของร่างกาย ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวทางกายที่ช้าลง สมาธิและความจำลดลง เกิดผิดปกติทางการนอนและการทานอาหาร หรืออาจมีความคิดฆ่าตัวตายร่วมด้วย นพ. นันทวัช สิทธิรักษ์⁽¹²⁾ พบว่าความกังวลและซึมเศร้าเป็นปฏิกิริยาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคซึมเศร้านั้นขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของอาการซึมเศร้า และปัญหาด้านรายจ่ายในการรักษา การมีปัญหาค่าครอบครัว และระยะเวลาการป่วย อังคาร ศรีชัยรัตนกุล⁽¹³⁾

คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตใหม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีจะทำให้สามีและภรรยามีความเข้าใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้บรรยากาศในครอบครัวอบอุ่นและน่าอยู่ เอมอร (มณีวัฒนา) จารุรังษี⁽¹⁴⁾ พบว่าคุณภาพชีวิตของคู่สมรสทั่วไปส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง โดยการที่คู่สมรสจะมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตสมรส ต้องประกอบด้วยสามีและภรรยามีอาชีพที่มั่นคง รายได้มั่นคงและสัมพันธ์ภาพที่ดี

ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว

เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต (Stressful Life Event) เป็นปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวโดยพบว่าพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง จากการวัดด้วยแบบวัดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา การพยากรณ์พบว่าเหตุการณ์ความเครียดเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวลดลง จากบทความของ น.พ.แพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ⁽¹⁵⁾ พบว่าเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตมีผลต่อสุขภาพโดยตรงและนำมาสู่โรคอื่นๆ ซึ่งความเครียดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีผลทำให้เกิดความเจ็บป่วย นอกจากนี้ น.พ.ปริทรรศ ศิลปกิจ⁽¹⁶⁾ กล่าวว่าความเครียดที่เกิดขึ้นแล้วถือเป็นภาวะวิกฤตที่ทำให้เกิดการเสียสมดุลทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับภาวะความรุนแรงของวิกฤตที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น และจากการวิจัยของน.พ.ทานตะวัน อวิรุทธ์วรกุล⁽¹⁷⁾ พบปัจจัยเหตุการณ์กดดันในชีวิตที่มีความสำคัญทางนัยสถิติในโรคซึมเศร้า คือความอับจนหนทางหรือสับสนในชีวิตจนไม่สามารถบอกใครได้ ดังนั้นความเครียดจึงถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมาก ทั้งในกลุ่มประชากรทั่วไปและกลุ่มประชากรพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้ก็ตาม เนื่องจากมีอายุในวัยผู้ใหญ่ การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คือระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ประกอบอาชีพมั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน และ

จากการคัดกรองภาวะซึมเศร้าส่วนใหญ่ยังไม่พบว่ามีความซึมเศร้า แต่หากเกิดเหตุการณ์ความเครียดในชีวิตก็จะส่งผลกระตุ้นให้เกิดความเครียด ความกดดัน ภาวะวิกฤติ และนำไปสู่ปัญหาอื่นต่อไป หรือการเกิดโรค เช่น โรคซึมเศร้า ซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวลดลงได้

ข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำโดยการส่งแบบสอบถามไปยังที่อยู่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ชมรมเลี้ยงเดี่ยว จึงไม่สามารถคาดการณ์จำนวนการส่งกลับของแบบสอบถามได้ และอาจทำให้จำนวนประชากรที่คำนวณไว้คลาดเคลื่อน ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาดังต่อไปนี้ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมวิจัย การเปลี่ยนที่อยู่อาศัยหรือการเปลี่ยนที่ทำงานของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว แบบสอบถามสูญหายระหว่างการจัดส่ง การส่งกลับเกินเวลาที่กำหนด เป็นต้น ซึ่งการส่งแบบสอบถามให้เวลาในการส่งกลับ 1 เดือนครึ่ง ซึ่งการส่งกลับในครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามคืน 106 ชุด ซึ่งเกินจำนวนประชากรที่คำนวณไว้คืออย่างน้อย 104 คน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เนื่องด้วยปัจจุบันมีจำนวนพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวสูงขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในอนาคต ผลการศึกษาที่ได้จะนำไปช่วยเหลือพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในสิ่งที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นขาดหรือกำลังต้องการทั้งด้านสวัสดิการ การส่งเสริมสุขภาพจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว สมาชิกเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในกลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น ซึ่งไม่อาจเป็นตัวแทนคุณภาพชีวิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวโดยรวมทั่วทั้งประเทศไทยได้

สรุป

พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมบุตร เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวกับคู่ชีวิตปัจจุบันและภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวคือ เหตุการณ์ความเครียดในชีวิตผลการศึกษานี้อาจนำไปสู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในครอบครัว การสร้างบรรยากาศภายในครอบครัวให้อบอุ่นน่าอยู่ เพื่อส่งผลให้พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

อ้างอิง

1. สุริยพร พันพึ้ง, กมลพรรณ พันพึ้ง. ความหลากหลายของครอบครัวไทย [ออนไลน์]. 2552 [วันที่เข้าถึง 10 พฤศจิกายน 2555], เข้าถึงได้จาก: <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/>
2. ศิวพร ปกป้อง. การสำรวจความคิดเห็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552.
3. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว [ออนไลน์]. 2542 [วันที่เข้าถึง 13 เมษายน 2556], เข้าถึงได้จาก : <http://www.familynetwork.or.th/works>
4. สุวัฒน์ มหัตถ์นรินทร์กุล. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย. นนทบุรี: โรงพยาบาลสวนปรุง, กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2545
5. สมจิตร์ นครพานิช. เหตุการณ์ในชีวิตและการปรับตัวในระยะตั้งครรภ์ของหญิงที่มีและไม่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2531
6. มาโนช หล่อตระกูล. แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า PHQ-9. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์, โรงพยาบาลรามาธิบดี, ม.ป.ป.
7. กรมสุขภาพจิต. แบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข, 2546
8. Teeparorn Vutyavanich. Quality of Life of Risk Factors that Affect the Quality of Life of Thai Female Physician. Chaing Mai: Chaing Mai University, 2007.
9. เสาวนีย์ ตนะดุลย์. คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533
10. พนม เกตุมาน. ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น. ความรู้เรื่องโรคทางจิตเวชและปัญหาพฤติกรรม [ออนไลน์]. 2556 [วันที่เข้าถึง 20 กุมภาพันธ์ 2556]. เข้าถึงได้จาก: http://www.psyclin.co.th/new_page_57.html.
11. จรุงช จิตราทร. บททบทวนความเครียด. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี [ออนไลน์]. 2556 [วันที่เข้าถึง 20 กุมภาพันธ์ 2556]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ramamental.com/m1.html>.
12. นันทวัช ลิทธิรักษ์. ความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาด้วยเคมีบำบัดโรงพยาบาลศิริราช. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2555 ม.ค.; 57(1) : 47-60
13. อังคาร ศรีชัยรัตนกุล. การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคซึมเศร้ารุนแรงชนิดเฉียบพลันและชนิดเรื้อรัง [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543
14. เอมอร (มณีวัฒนา) จารุงษ์. สัมพันธภาพกับคุณภาพชีวิตของคู่สมรส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554
15. แพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ์. ความเครียดกับการเกิดโรค.
16. ปรีทรรค ศิลปกิจ. วิฤตทางสุขภาพจิต.
17. ทานตะวัน อวิรุทธ์วรกุล, มาโนช หล่อตระกูล. เหตุการณ์กีดกันในชีวิตก่อนการเกิดโรคซึมเศร้าและโรคแพนิค. วารสารสมาคมจิตแพทย์ศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2554; 56(3): 277-286.